

Riigikogu põhiseaduskomisjoni istungi protokoll nr 164

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 05. mai 2026

Algus 14.00, lõpp 16.48

Juhataja: Ando Kiviberg (esimees)

Protokollija: Markus Veia (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Ants Frosch, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme (Timo Suslov asendusliige), Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge

Komisjoni ametnikud: Erle Enneveer (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helin Leichter (nõunik), Karin Tuulik (nõunik)

Puudusid: Lauri Läänemets ja Evelin Poolamets

Kutsutud: Riigikohtu esimees Villu Kõve (MS Teams); Riigikohtu liige Ivo Pilving; Tartu Ringkonnakohtu esimees Mario Truu; Harju Maakohtu esimees Liina Naaber-Kivisoo; Pärnu Maakohtu esimees Toomas Talviste; Tallinna Halduskohtu esimees Kaupo Kruusvee; Viru Maakohtu esimees Priit Kama; Tartu Halduskohtu esimees Ene Andresen; Eesti Kohtunike Ühingu esimees Anu Uritam; Tallinna Ülikooli avaliku õiguse ja õigusteooria külalisprofessor Madis Ernits; Eesti Juristide Liidu esindajad, selle president Rait Sannik ja avaliku õiguse ühenduse juhataja esimees Raul Narits; Riigikohtu direktor Üllar Kaljumäe; kohtudirektor Hans Moks; justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta; Justiits- ja digiministeeriumi justiitshalduspoliitika asekanstler Mari-Liis Mikli; Justiits- ja digiministeeriumi kohtute talituse nõunik Marilyn Reintamm; justiits- ja digiministri nõunik Mart Einasto (1. päevakorrapunkt); Siseministeeriumi nõunikud Anneli Viks ja Margit Veskimäe; Sotsiaalkindlustusameti toimepidevuse- ja rände talituse juhataja Liis Paloots (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse kiirendamine) eelnõu (854 SE) teise lugemise ettevalmistamine (kohtukorralduse muudatused, huvigruppide kuulamine)
2. Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse eelnõu (831 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse (kohtumenetluse kiirendamine) eelnõu (854 SE) teise lugemise ettevalmistamine (kohtukorralduse muudatused, huvigruppide kuulamine)

Ando Kiviberg tutvustas istungil osalenud külalisi ning märkis, et istungil viiakse läbi huvigruppide kuulamine ning ära kuulatakse nende esindajad, kes on eelnõu kohta esitanud märkusi ja ettepanekuid. Seejärel andis ta sõna Riigikohtu esimees Villu Kõvele.

Villu Kõve sõnas, et eelnõu arutati Riigikohtu üldkogus, kus kujundati nii üksmeelsed seisukohad kui ka erimeelsuste kohad ning need on kirjalikus arvamuses kajastatud. Üldine hoiak oli, et kohtuhalduse reform ja kavandatud muudatused tuleks lõpule viia, arvestades samas jätkuvaid riske ja muresid, eeskätt seoses eelarvega, mida on rõhutanud ka kohtu esimehed. Need mured võivad põhjendada eelnõu edasilükkamist või täiendavat arutelu, kuid põhimõtteliselt peeti reformi elluviimist siiski vajalikuks. Ta tõi keskse murekohana esile kohtunike arvu ja kohtunike ametikohtade eelarvestamise. Riigikohtus ei toetata „kuni“ põhimõttel seaduses kohtunike arvu fikseerimist, sest riigi rahastatavate kohtunike kohtade osas on kohtusüsteemi toimimiseks vajalik selguse tagamine. Selle asemel pakuti välja sõna „vähemalt“, jättes Riigikogule võimaluse otsustada eelarveläbirääkimistel konkreetne rahaline summa. Sellega seonduvad ka laiemalt kohtusüsteemi eelarve kajastamise põhimõtted ning muudatused riigieelarve seaduses, sh ettepanek mitte kajastada eelarves detailselt iga üksikut kohtuasutust. Oluline probleem on ka kohtunike tagasipöördumise võimalus, kus kavandatud muudatused piiravad võimalust ajutiselt kohtusüsteemist lahkuda ja sinna naasta, mis võib oluliselt vähendada Riigikohtu kohtunike valmisolekut kandideerida teistele ametikohtadele, kui puudub tagasipöördumise garantii või võimalus roteeruda näiteks Justiits- ja digiministeeriumisse või Riigikogusse. Ta puudutas ka kohtute eestseisuse küsimust, mis oli tekitanud erimeelsusi, kuid mis leidis Riigikohtus enamuse toetuse, kusjuures kompromissina pakuti selle rakendamist suuremates kohtutes ning tingimusel, et liikmed valitakse kohtunike poolt. Lisaks on esitatud ka väiksemaid tähelepanekuid ja muresid, mis on kirjalikes seisukohtades välja toodud. Ta pidas vajalikuks kaaluda seaduseelnõu osade eristamist, näiteks võimalusele lahutada kohtute seaduse ja sellega otseselt seotud muudatused. Ka rahvakohtunike teema osas tuleks liikuda menetluslike muudatustega edasi, et vältida kogu eelnõu takerdumist. Eelkõige menetlusõigust puudutavad muudatused, nagu tarbijakrediidi ja maksekäsu menetlus, tuleks eraldada, et need ei takistaks teiste muudatuste edasiviimist.

Ando Kiviberg andis sõna Riigikohtu halduskolleeegiumi esimees Ivo Pilvingule.

Ivo Pilving selgitas, et eestseisuse liikmete nimetamise asemel nende kohtunike poolt valimine on vajalik tasakaalu tagamiseks ning juhtimise tõhustamiseks. Ta nägi selles võimalust kujundada suuremates kohtutes omamoodi kohtuparlament. Eestseisus saab oma rolli täita üksnes juhul, kui selle liikmed on kohtunike valitud, kuna vastasel juhul tekiks olukord, kus otsustajad määratakse väljastpoolt ja nad ei oma piisavat legitiimsust. Eelnõu on valminud pikaajaliste ja pingeliste arutelude tulemusena, mille käigus on otsitud tasakaalu erinevate lahenduste vahel alates kohtute ühendamisest kuni juhtimismudelini. Varasemate versioonide hierarhilisust on kritiseeritud, kuid praeguses lahenduses on tema hinnangul saavutatud tasakaal eestseisuse liikmete valitavuse kaudu. Ta käsitles kohtunõukogu koosseisu puudutavat kriitikat, mille kohaselt kohtunike osakaal on liiga väike ning sõnas, et eestseisuse ja kohtunõukogu rollid on erinevad. Eestseisus teeb konkreetseid otsuseid, mis mõjutavad vahetult kohtunikke, sealhulgas spetsialiseerumise ja tööjaotuse küsimusi, mistõttu on seal vajalik kohtunike otsene osalus ja valitavus. Kohtunõukogu puhul on tegemist üldisemate otsustega, mille tegemisel peab tema hinnangul olema esindatud ka poliitiline

mandaat. Ta tõi esile, et Euroopa riikides ei ole ühtset kohtu nõukodade mudelit ning nende funktsioonid on erinevad, sealhulgas distsiplinaarvastutuse teostamine, mis Eestis on lahendatud eraldi. Ta pidas oluliseks säilitada Riigikogu liikmete roll kohtusüsteemi aruteludes, kuna see võimaldab tuua süsteemi ühiskondlikke ootusi ja probleeme. Ta viitas ka varasemale kriitikale ametite ühitamatuse osas ning märkis, et vastavate rollide määratlemine jääb seadusandja pädevusse.

Ando Kiviberg andis täpsustamiseks sõna Riigikohtu direktor Üllar Kaljumäele.

Üllar Kaljumäe selgitas, et kui kohtunike arvu regulatsioonis asendada sõna „kuni“ sõnaga „vähemalt“, tuleb tagada sama loogika kohaldamine ka teiste kohtute puhul, et säiliks korralduslik tasakaal. Maakohtute puhul on ette nähtud maksimaalarv ning samasugune põhimõte tuleks laiendada ka haldus- ja ringkonnakohtutele. Ta tõi esile, et praeguse ettepaneku kohaselt peaks süsteemi ühetaolisuse tagamiseks lisanduma neljaprotsendiline reserv ka halduskohtute ja ringkonnakohtute vaates, mis väljenduks minimaalse kohtunike arvu suurendamises. See tähendaks halduskohtutele ühe kohtuniku ja ringkonnakohtutele kahe kohtuniku lisandumist, mis looks kõigi kohtute jaoks ühtse ja õiglaselt toimiva korraldusliku mehhanismi.

Ando Kiviberg andis sõna Harju Maakohtu esimees Liina Naaber-Kivisoole.

Liina Naaber-Kiviso selgitas, et esimese ja teise astme kohtute esimehed on esitanud ühise seisukoha, mille kohaselt toetatakse menetluslike muudatuste ja kohtuhalduse küsimuste eraldi käsitlemist. Menetluslike muudatustega tuleks edasi liikuda kiiresti, kuna nende osas ei ole olulisi erimeelsusi, kuid kohtute halduse ja korralduse küsimustes tuleks võtta täiendavat aega. Ta tõi esile, et peamised murekohad on seotud rakendusplaani ja eelarvega ning märkis, et kohtuid on viimastel aastatel korduvalt kärbitud ning hiljutine täiendav kärbe 0,9 miljoni euro suurusel suurendanud ebakindlust. Samal ajal soovitakse panna kohtutele täiendavaid ülesandeid, kuid ebaselges finantsolukorras puudub kindlus nende täitmiseks vajalike ressursside olemasolu. Ta leidis, et parlament peab otsustama, millist kohtuteenust soovitakse, kas keskenduda kvaliteedile või arvestada piirangutega kohtuasjade lahendamise mahus. Esitatud eelarvelised hinnangud ei kata tegelikke vajadusi, viidates nii varasematele kärbetele kui ka kohtuteenistujate madalale palgatasemele, mis mõjutab otseselt kohtupidamise kvaliteeti. Eelnõus toodud finantskokkulepped on ebapiisavad ning eelnõu vastuvõtmine ilma selgete rahaliste kokkulepeteta ei ole põhjendatud. Ta käsitles ka kohtunike arvu regulatsiooni eelnõus ja leidis, et see võib olla vastuolus eelarvestamise põhimõtetega, kui samaaegselt soovitakse suurendada kohtute eelarvelist iseseisvust. Ta tõi esile, et eelarvestamise süsteem on seaduse eelnõus ebaselge ning kohtu esimehena puudub tal selgus, milliste põhimõtete alusel järgmise aasta eelarve kujuneb, toonitades vajadust selgema regulatsiooni järele.

Ando Kiviberg andis sõna Tartu Ringkonnakohtu esimees Mario Truule.

Mario Truu märkis, et kõige olulisemaks peetakse vajadust tagada selged garantiid ja rahastamise plaan enne kohtuhalduse muutmist. Ilma nendeta ei tohiks muudatusi ellu viia. Ta leidis, et selles küsimuses on vaja täiendavat aega ja arutelu, kuna kohtutel peab olema kindlus, et nad suudavad täita neile pandud ülesandeid. Tartu Ringkonnakohtus ei toeta kohtunike arvu ülempiiri kehtestamist seaduses, pidades seda liiga jäigaks lahenduseks, mis ei

võimalda reageerida paindlikult kohtute koormuse muutumisele ega taga kohtunikukohtade täitmist. Samuti ei toetata eestseisuste moodustamist väiksema kohtunike arvuga kohtutes, tuues näiteks Tartu Ringkonnakohtu, kus 17 kohtunikuga toimib kollegiaalne ja demokraatlik juhtimismudel ning eraldi eestseisuse loomine ei ole põhjendatud. Ta tõi esile ka probleemid kohtute nõukogu koosseisus, märkides, et esimese ja teise astme kohtunike esindatus on seal ebapiisav ning see vajab täiendavat tähelepanu. Küsimusi on tekitanud ka kohtunike seadusega spetsialiseerumise kohustus, mis võib vähendada paindlikkust tööjaotuse korraldamisel ning ei pruugi arvestada kohtute eripära, mis mõjutab seda, milliseid asju erinevad kohtud lahendavad.

Ando Kiviberg küsis, kas hoolimata vastuseisust kohtunike spetsialiseerumisele on eelnõu eesmärk selles osas arusaadav.

Mario Truu vastas, et spetsialiseerumise eesmärk on arusaadav, kuna selle kaudu püütakse parandada asjade lahendamise kvaliteeti ning saavutada menetluste tõhustamiseks teatud mastaabiefekte. Spetsialiseerumise vajadust iseenesest ei vaidlustata, kuid küsimus seisneb selles, kuidas seda korraldada ja kelle pädevuses peaksid olema vastavad otsustused.

Kalle Laanet küsis kohtute suuruse kontekstis, millise kohtunike arvu puhul oleks eestseisuse moodustamine põhjendatud ning millise piiri juures ei ole see enam otstarbekas.

Mario Truu märkis, et konkreetset piiri ei ole täpselt kokku lepitud. Aruteludes on kõlanud erinevad hinnangud, mille kohaselt võiks see jääda ligikaudu 20–30 kohtuniku juurde, samas kui Riigikohtu seisukohas on viidatud ka märksa suuremale suurusjärgule ehk 50 kohtunikule.

Ando Kiviberg andis sõna Pärnu Maakohtu esimees Toomas Talvistele.

Toomas Talviste selgitas eestseisuse küsimuse osas, et 21 kohtunikuga Pärnu Maakohtus ei ole tema hinnangul eestseisuse loomine põhjendatud ning sarnaselt varasematele seisukohtadele piisab üldkogu tasandil toimivast juhtimisest. Selline kohtute suurus võimaldab teha otsuseid kollegiaalselt ilma eraldi juhtorganit moodustamata. Ta tõi peamise murekohana esile eelarveküsimuse ning viimase aja arengud on seda probleemi teravdanud. Kohtute eraldamine Justiits- ja Digiministeeriumist on võrreldav lahutusega, mille käigus peaks kaasnema ka vara lautus. Kui kohtud peavad võtma üle kõik kohustused, sealhulgas varasemad kärped, ilma piisava rahalise katteta, ei ole see tema hinnangul õiglane.

Ando Kiviberg andis sõna Tallinna Halduskohtu esimees Kaupo Kruusveele.

Kaupo Kruusvee märkis, et esimese ja teise astme kohtujuhtide ühisseisukoht on varasemalt kõlanud ning ta nõustub sellega, täiendusi lisamata. Ta tõi spetsialiseerumise kontekstis esile, et see on põhjendatud ning Tallinna Halduskohtus on seda rakendatud juba ligikaudu kümme aastat. Seadus peaks jätma kohtutele piisava paindlikkuse, kuna kehtiv praktika ei piirdu üksnes seaduses ette nähtud kolme kategooriaga, vaid hõlmab ka täiendavaid valdkondi. Seadus ei peaks spetsialiseerumise ulatust detailselt ette kirjutama, vaid jätma kohtutele võimaluse kujundada vastavad lahendused ise.

Ando Kiviberg andis sõna Viru Maakohtu esimees Priit Kamale.

Priit Kama lausus, et kohtute seisukoht ei ole esitada üksnes tavapärast rahataotlust, vaid rõhutada, et piiratud ressursside tingimustes sellise ulatusliku muudatuse elluviimine peab olema planeeritud vastutustundlikult. Oluline ootus nii kohtute kui ka avalikkuse poolt on seotud eelkõige IT-arendusega, kuid kavandatavad ressursid ei ole võrreldavad teiste valdkondade, näiteks vanglate süsteemi arendamiseks kasutatud vahenditega, mis on olnud märkimisväärselt suuremad. Kuni puudub selge ja piisavalt läbi töötatud plaan, on põhjendatud jätkata olemasoleva mudeli alusel koostööd Justiits- ja digiministeeriumiga. Küsimus ei ole üksnes lisaraha vajaduses vaid eelkõige tervikliku finants- ja personalivaate puudumises, mis on kujunenud eelnõu menetlemise hilises etapis ning jäänud ebamääraseks. Ta pidas vajalikuks haldusmudeli põhjalikumalt läbitöötamist, vältimaks olukorda, kus muudatused ebaõnnestuvad puuduliku ettevalmistuse tõttu. Menetluslike muudatustega võiks edasi liikuda, kuid kohtute halduskorraldust puudutavad muudatused vajavad täiendavat täpsustamist nii sisuliselt kui ka rahalises vaates. Ta lisas, et kohtute eelarve kasv ei ole olnud erandlik vaid pigem kooskõlas inflatsiooniga. Kohtud ei ole olnud võrreldes teiste avaliku sektori asutustega eelisseisundis. Kohtute töö iseloom on tugevalt formaliseeritud ning võimalused sisemisteks kokkuhoiumeetmeteks on piiratud ilma ulatuslike menetluslike muudatusteta. Kuigi efektiivsuse suurendamise ideed ei ole iseenesest väärad, eeldavad need menetlusõiguses põhimõttelisi muudatusi ning ei saa tuleneda üksnes organisatsioonilistest ümberkorraldustest või ressursside kokkuhoiust.

Kalle Laanet küsis, kas ta sai õigesti aru, et mõte on esmalt teha muudatused menetlusseadustikes ning seejärel optimeerida nende kaudu kohtukorraldust.

Priit Kama selgitas, et juhul kui on poliitiline ootus, et kohtud peaksid tulema toime oluliselt väiksema ressursiga või tegutsema tõhusamalt, tuleks keskenduda eelkõige põhjalikule menetlusreformile, hinnates samal ajal selle põhiseaduslikke piire. Ootust kohtute töö odavamaks ja kiiremaks muutmiseks on korduvalt väljendatud, kuid selle realiseerimine sõltub seadusandja otsusest, kas sellist eesmärki peetakse legitiimseks. Selliste eesmärkide saavutamiseks tuleb tegeleda menetlusõigusega, kuna kehtiv regulatsioon seab kohtutele raamid selle kohta, kui kiiresti ja milliste ressurssidega nad saavad oma ülesandeid täita.

Ando Kiviberg kommenteeris, et ühiskonna peamine ootus on, et kohtud toimiksid lodusalt ning otsuste tegemine ei veniks. Küsimus sellest, kas seda on võimalik saavutada väiksemate kuludega, on ka tähtis, kuid võrreldes ootusega tagada tõhus ja sujuv õigusemõistmine, on juba teine mõttekoht.

Priit Kama selgitas, et menetluse keerukus on otseselt seotud vajaliku ressursiga. Keerukamate menetluste puhul on võimalik teha lahendeid kiiremini üksnes suurema ressursiga, samas kui lihtsama menetluse korral on võimalik saavutada sama väiksema ressursikasutusega. Teoreetiliselt oleks võimalik teha lahendeid väga kiiresti, kui menetlus oleks oluliselt lihtsustatud ja põhjendused viidud miinimumini.

Villu Kõve vaidles eelnevale käsitlusele vastu ning märkis, et ei nõustu väitega, nagu oleks kohtute praegune töökorraldus piisav või optimaalne. Olemasolevas töökorralduses on olulisi puudujääke ning leidub märkimisväärselt ressursse ja võimalusi töökorralduse parandamiseks ka ilma seaduse muudatusteta. Kuigi seaduse muudatused võivad aidata samuti kaasa

menetluste kiirendamisele, ei ole õige väita, et ilma nendeta ei ole võimalik kohtuasjade lahendamist tõhustada. Ka kehtiva regulatsiooni piires on võimalik saavutada töökorraldust parandades tõhusamaid menetlusi.

Ando Kiviberg andis sõna Tartu Halduskohtu esimees Ene Andresenile.

Ene Andresen märkis, et kohtu esimeeste ühine seisukoht eelnõu suhtes on varasemalt esitatud ning seda ei ole vaja korrata, kuid ta pidas vajalikuks tuua esile ühe olulise probleemkoha, millele ei ole eelnõu koostamisel ega hilisemates aruteludes piisavalt tähelepanu pööratud. Küsimus puudutab kohtute ja kohtu esimeeste rolli kavandatavas kohtute haldusmudelil, kus uue organina nähakse ette kohtu haldusteenistus, mille ülesanne on toetada esimese ja teise astme kohtuid. Kuigi eelnõu näeb ette, et kohtu esimees vastutab õigusemõistmise nõuetekohase toimimise eest, puudub selgus selles, kuidas toimub esimese ja teise astme kohtute koostöö kohtuhaldusteenistusega. Ainus otsene kokkupuutepunkt on kohtute nõukogu, kus kohtu esimehed saavad osaleda sõnaõigusega, kuid selline lahendus ei ole piisav sisendi ja tagasiside andmiseks. Ta leidis, et tugiteenuste standardite kehtestamine ja nende täitmise kontrollimine vajab selgemat regulatsiooni, mida ei saa jätta üksnes kohtuhaldusteenistuse põhimääruse tasandile, see tuleb lahendada seaduses. Ta käsitles ka eestseisuse ja spetsialiseerumise küsimust väiksemate kohtute näitel, tuues esile, et väikese kohtunike arvuga kohtus ei ole eestseisuse moodustamine otstarbekas. Näiteks kaheksa kohtunikuga kohtus oleks eestseisuse moodustamine ebaproportsionaalne ning ei toetaks juhtimise tõhusust, eriti arvestades kohtute geograafilist jaotust. Ta märkis spetsialiseerumise kohta, et valdkondade katmine ei ole probleem, kuid spetsialiseerumise kohustus peab lähtuma tegelikust tööjaotusest ja kohtute koormusest. Teatud valdkondades, nagu keskkonnaõigus, ei pruugi kõik kohtud piisavat hulka asju menetleda, mistõttu tuleks vajadusel kaaluda ka kohtualluvuse muutmist, kui sellistele valdkondadele soovitakse säilitada eraldi spetsialiseerumine.

Ando Kiviberg andis sõna Eesti Kohtunike Ühingu esimees Anu Uritamile.

Anu Uritam tõi välja, et Eesti Kohtunike Ühing toetab põhimõtteliselt kohtute haldusreformi läbiviimist, kuid jagab kohtu esimeeste eelarvealast muret ning peab vajalikuks täiendavat analüüsi ja kindlust, et reformi elluviimiseks on piisavad rahalised vahendid. Samuti ei tuleks kohtunike arvu seaduses sätestada maksimumina ning kohustuslike spetsialiseerumisreeglite detailne seadusesse kirjutamine ei anna Eesti tingimustes automaatselt lisaväärtust, sest kohtud on juba praktikas spetsialiseerunud ulatuses, mida kohtuasjade jaotumine ning võimekus võimaldavad. Ta osutas, et eri kohtutes ei menetleta samas mahus kõiki asja liike ning seetõttu on spetsialiseerumise valdkondade arv kohtuti erinev, lisades, et spetsialiseerumine ei ole iseenesest „imevahend“ ja rahvusvahelistes hinnangutes on rõhutatud väikeriikide puhul selle piiratud lisatõhusust. Ta selgitas, et Eesti Kohtunike Ühingu roll ei piirdu huvikaitsega, vaid hõlmab kohustust seista selle eest, et seadusandlikud muudatused ei tekitaks isegi teoreetilist riivet kohtunike sõltumatusele. Sellest lähtudes nimetas ta eelnõus kolm kesket probleemikohta, mille muutmata jätmise korral ei pea ühing võimalikuks eelnõu sellisel kujul seadusena vastuvõtmist. Esimesena tõi ta esile kohtute nõukogu koosseisu küsimuse ning ütles, et selle kohtunike enamus peab kujunema kohtunike endi valitud kohtunikest. Ta pidas oluliseks, et ministri roll oleks nõukojas sõnaõiguslik, mitte hääleõiguslik. Ta kritiseeris kohtunike tagasisidestamise regulatsiooni, pidades seda eelnõus

sisuliselt määratlematuks ning seetõttu kohtuniku sõltumatust riivavaks, kuna puuduvad selged kriteeriumid nii vestluse algatamise aluste, otsustamise tasandi, vaidlustamisvõimaluste kui ka hindamise sisu kohta. Ühing ei ole tagasisidestamise kui idee vastu, kuid peab vajalikuks mudeli väljatöötamist koostöös kohtunikega ning pidas mõistlikuks jätta tagasisidestamine praegusel kujul eelnõust välja. Seda saaks edaspidi sisuliselt ja tasakaalustatult kujundada. Ta lisas, et ministri väide Euroopa Komisjoni survest kiireks tagasisidestamise süsteemi kehtestamiseks ei ole tema sõnul kinnitust leidnud, viidates ühingu pöördumisele ja saadud seisukohale, et Euroopa Komisjon ei ole Eesti tagasisidestamise küsimuses sisulist positsiooni võtnud. Ta käsitles eraldi ka eestseisuste loomist, pidades selle eelduseks konkreetse ja tõendatud juhtimisfunktsiooni probleemi olemasolu, mida ei saa muul viisil lahendada. Ta leidis, et sellist probleemi ei ole eelnõu põhjendustes piisavalt näidatud. Eriti problemaatiline on eestseisusele tööjaotusplaanide kehtestamise pädevuse andmine olukorras, kus puuduvad ette teada olevad objektiivsed kriteeriumid, põhjendamiskohustus ja tõhusad tasakaalumehhanismid. Senine tööjaotuse otsustamine kohtunike üldkogus on vähendanud praktikas subjektiivse mõjutamise riski. Ta pidas vajalikuks eestseisuste teema eelnõust välja võtta ning jätta kohtusüsteemile võimalus hinnata vajadusel hiljem, kas ja millisel kujul juhtimist tõhustada.

Ando Kiviberg märkis, et tagasisidestamise küsimuses ei ole ta kohtute toimimise eripäraga põhjalikult kursis, kuid tõi võrdlusena välja arenguestlused. Ta küsis, kuidas võiks arenguestluste pidamine riivata kohtunike sõltumatust.

Anu Uritam selgitas, et arenguestlusti peetakse kohtutes ka praegu ning need on tavapärane toimiva organisatsiooni osa. Erinevus seisneb selles, et arenguestlusti ei vii läbi kõrgema astme kohtunikud ning nende käigus ei hinnata kohtulahendeid. Arenguestluste eesmärk on kohtuniku töö toetamine, kus kohtunikul on võimalik jätta vajaduse korral mõnele küsimusele vastamata, samas kui eelnõus kavandatud tagasisidestamine oleks kohustuslik. Ta tõi esile, et vastuvõetav ei ole olukord, kus kehtima jäänud kohtulahendite suhtes antakse hiljem kõrgema astme kohtuniku poolt sellele negatiivne hinnang. Arenguestluste ja tagasisidestamise sisuline erinevus seisneb selles, et arenguestlust on toetav meede, samas kui kavandatud tagasisidestamise süsteem võib mõjutada kohtuniku sõltumatust. Selliseid süsteeme on kasutatud teistes riikides kohtunike survestamiseks ning seetõttu ei toeta ühing seadusandliku raamistiku loomist, mis võimaldaks tulevikus sarnaste riskide tekkimist.

Kalle Laanet palus selgitada tööjaotusplaani olemust, märkides, et paljud Riigikogu liikmed ei ole kursis selle kujunemise ja toimimisega.

Anu Uritam selgitas, et tööjaotusplaan on igas kohtus kord aastas plaanina kehtestatav dokument, millega jaotatakse kohtuasjad kohtunike vahel ette kindlaks määratud kriteeriumide alusel. Kohtuasjade jaotamine peab olema ühtaegu ette teada ja samas juhuslik, vältimaks olukorda, kus konkreetseid asju määratakse kohtunikule teadmata korras. Praktikas põhineb tööjaotusplaani koostamine valdkondade määramisel, mille seast kohtunikud saavad valida oma valdkonna. Iga valdkonna puhul arvestatakse selle keerukust ja varasemate aastate statistikat kohtuasjade mahu kohta. Selle alusel määratakse, kui palju kohtunikke on vajalik konkreetsete valdkondade katmiseks. Vajaduse korral jaotatakse ootamatult suurem maht kõigi kohtunike vahel. Kohtunikud valivad sageli spetsialiseerumiseks valdkonnad, milles neil on varasem kogemus, haridus või ettevalmistus, mis aitab tagada töö kvaliteedi ja

efektiivsuse. Selline süsteem väldib olukorda, kus kohtunikule määratakse ootamatult valdkond, milleks tal puudub ettevalmistus. Tööjaotusplaani kehtestamine toetab läbipaistvat ja objektiivset tööjaotust.

Kalle Laanet küsis, kes tööjaotusplaani koostamise ja praktilise jaotamisega tegeleb ning kuidas tagatakse, et kohtunikud, kes mõnda valdkonda teha ei soovi, ei peaks seda tegema, täpsustades, kas kohtunik peab ise oma eelistuse avaldama.

Anu Uritam vastas, et praktikas on väga vähe kohtunikke, kes valivad endale väga vähe spetsialiseerumisvaldkondi. Sellisel juhul saavad nad kohtuasju üldisest jaotamisest. Teatud liiki kohtuasjad jagatakse kõikide kohtunike vahel ning vajaduse korral toimub ümberjagamine ka siis, kui mõnes valdkonnas tekib oodatust suurem töökoormus. Kui mõnes valdkonnas, näiteks asjaõiguses, tekib olukord, kus töömaht ületab planeeritud ressursi, võidakse vastavaid asju jagada ka nendele kohtunikele, kes algselt seda valdkonda ei valinud. Selline paindlikkus tagab, et ükski asi ei jää tööjaotusplaani alusel jaotamata ega lahendamata. Tööjaotusplaan hõlmab kõiki kohtuasju ning selle alusel toimub kogu töö jaotamine. Tegemist on ka kehtivas õiguses sätestatud põhimõttega.

Ando Kiviberg andis sõna Tallinna Ülikooli avaliku õiguse ja õigusteooria külalisprofessor Madis Ernitsale.

Madis Ernits märkis, et nõustub suures osas Eesti Kohtunike Ühingu esimehe ning esimese ja teise astme kohtujuhtide seisukohtadega, kuid pidas vajalikuks avada teemat laiemas perspektiivis. Eesti kohtusüsteemi üks keskseid tugevusi on olnud see, et kohtunikud süvenevad asjadesse põhjalikult, mis on olemuselt keerukas ja ajamahukas töö ning on paratamatus pingeväljas menetluste kiirusega. Lahendite kiirendamine on võimalik kas kohtunike arvu suurendamise või lahendite sisulise kvaliteedi arvelt, kuid kvaliteedi arvelt kiirendamine võib viia õigussüsteemi erosioonini. Läbimõeldud otsustamine on ressursimahukas, kuid õigussüsteemi toimimiseks vältimatult vajalik. Ta käsitles ka põhiseaduspärasuse küsimust, märkides, et formaalne lähenemine ei saa olla piisav ning otsustavaks peavad jääma sisulised argumendid. Kohtusüsteem peab toimima ka kriitilistes ja suure survega olukordades ning seetõttu tuleb lahendused läbi mõelda selliselt, et need oleksid kestlikud ka keerulistes tingimustes. Kuigi eelnõu on teinud tervikuna läbi positiivse arengu ning kohtusüsteem vajab tõepoolest reformi, tuleks enne lõplikke otsuseid teatud küsimused veel põhjalikumalt läbi mõelda. Ta tõi esile, et eelnõu teoreetiline lähtekoht ei ole piisavalt selge, viidates arusaamale, nagu oleksid esimese ja teise astme kohtud põhiseaduslikud institutsioonid, mida nad tema hinnangul ei ole. Kohtusüsteemi aluseks tuleb pidada kohtuniku sõltumatust, millest tulenevad mitmed olulised järeldused, sealhulgas vajadus teatud ulatuses omavalitsusliku juhtimise järele. Kohtusüsteemi halduses on paratamatu kaheharulisus, kus kohtunike töökorraldus peab jääma kohtunike endi pädevusse, samas kui tugiteenuseid, nagu tehnilised ja halduslikud ülesanded, ei pea korraldama kohtunikud ise. Nende kahe süsteemi vaheline tasakaal ning koostöö mehhanism on kohtusüsteemi toimimise võtmeküsimus, mis vajab eelnõus veel täiendavat läbimõtlemist.

M. Ernits tõi eraldi esile küsimuse poliitilisest vastutusest kohtusüsteemi toimimise eest ning märkis, et eelnõust kumab läbi soov suunata see vastutus Riigikohtu esimehele, sealhulgas eelarveläbirääkimiste kaudu. Sellisel lahendusel võib olla kaks peamist tagajärge, millest üks

on kohtusüsteemi alarahastatus ning sellest tulenevad menetluste pikenemised ja kvaliteedilanguse risk. Teine on Riigikohtu esimehe politiseerumine. Kui eelarveläbirääkija roll koondub Riigikohtu esimehele, võib see tulevikus eeldada poliitilist toetust selle ametikoha täitmiseks, mis oleks vastuolus senise arusaamaga Riigikohtust kui apoliitilisest institutsioonist. See kujutab endast riski kohtusüsteemi ühe olulise põhiväärtuse nõrgenemisele. Ta käsitles kohtute nõukogu koosseisu ning tõi esile probleemina õiguskantsleri rolli, märkides, et järelevalve teostaja osalemine otsustusorganis võib tekitada huvide konflikti. Ta viitas ka Riigikogu liikmete ja ministri osalemisele, kus, kuigi nende nimetatud esindajate kaasamine võib olla põhjendatud, tuleks välistada nende isiklik kuulumine nõukogusse ning vastav põhimõte tuleks selgesõnaliselt seaduses sätestada. Ta toetas Eesti Kohtunike Ühingu seisukohta, et kohtunike enda valitud kohtunikud peavad olema nõukogus enamuses ning leidis, et selle saavutamiseks ei piisa üksikute liikmete väljajätmisest, vaid koosseisu tuleks vähendada. Ta pakkus välja nõukogu liikmete arvu vähendamise üheksale liikmele, kuhu õiguskantsler ning Riigikogu poolt üks nimetatud isik enam ei kuulu, tagamaks kohtunike enamuse tegeliku realiseerumise. Tagasisidestamise regulatsiooni osas märkis ta, et sellel võib olla stigmatiseeriv ja kohtuniku sõltumatust kahjustav mõju, kui vestluse läbiviimiseks puuduvad selged kriteeriumid, läbiviijad ja võimalikud tagajärjed. Ta arvas, et sellisel kujul ei pruugi see vastata põhiseaduse nõuetele. Ta tõi esile täiendava põhiseadusliku probleemi seoses kohtunike ja kohtute juhtide ametikohalt vabastamise võimalusega usalduse kaotuse tõttu, kus selline regulatsioon võimaldab sisuliselt põhjendamata vabastamist ning võib avada võimaluse kohtunike mõjutamiseks. Ta pidas vajalikuks sellisest lähenemisest loobuda. Lisaks tegi ta ettepaneku kaaluda kohtute koolitusnõukogu koosseisu Tallinna Ülikooli esindaja kaasamist.

Helir-Valdor Seeder küsis, mis argumentide alusel jõuti järelduseni, et Riigikohtu esimehe roll eelarveläbirääkimistes võiks viia kohtusüsteemi alarahastatuseni või poliitilise surve suurenemiseni, viidates võrdluseks praktikale Riigikontrolli ja õiguskantsleri puhul, kus eelarve läbirääkimise positsiooni hõivates on nende positsioon just tugevnenud. Tema hinnangul ei ole iseenesestmõistetav, et selline roll vähendaks kohtusüsteemi rahastust, kuid nõustus, et see võib tuua kaasa teatud poliitilise mõõtme.

Madis Ernits selgitas, et küsimus puudutab esiteks põhiseaduslikku positsiooni, tuues esile, et õiguskantsleril ja Riigikontrollil on oma kitsas valdkonnas sisuliselt viimane sõna, kuna nende seisukohti ei seata kahtluse alla. Kohtusüsteemi puhul on olukord teistsugune, kuna kuigi Riigikohus on põhiseaduslik institutsioon, ei ole esimese ja teise astme kohtutel sellist lõplikku otsustusvõimu, vaid nende lahendid on vaidlustatavad ja läbivad edasikaebemenetluse, mistõttu puudub neil samaväärne institutsionaalne positsioon. Teine oluline põhjus seisneb kohtusüsteemi mahus ja rollis riigihalduses, kus kohtud on laialdane ja kogu riigi territooriumi kattev süsteem. Ajalooliselt on kohtute haldamine olnud täitevvõimu ülesanne ning Justiits- ja digiministeerium ongi loodud kohtute haldamiseks. Ta tõi esile, et kui kohtuhaldus viiakse täitevvõimu alt välja, tekib sisuliselt olukord, kus traditsiooniline kohtuministeeriumi funktsioon kaob ning tulevikus võib kerkida küsimus, kas uus haldusorgan hakkab täitma samasugust rolli teises vormis. Ta leidis, et võimude lahususe põhimõtte kohaselt kuulub ulatusliku ja süsteemse haldusvaldkonna korraldamine üldjuhul täitevvõimu pädevusse, kuigi seda saab teatud määral korraldada ka sõltumatute organite kaudu. Haldamise kui funktsiooni täielik eemaldamine täitevvõimu alt ei ole tema hinnangul süsteemselt põhjendatud.

Kalle Laanet küsis, kas esimese ja teise astme kohtud toetaksid seda, et tulevikus esindab Riigikohtu esimees kohtusüsteemi riigieelarve läbirääkimistel ja seisab seal rahastamise eest.

Liina Naaber-Kivisoo selgitas, et tema hinnangul on selles küsimuses huvide konflikti oht olemas, kuna Riigikohtu esimees peaks esindama korraga nii Riigikohut kui ka teisi kohtuid. Esimese ja teise astme kohtute seas ei ole selles küsimuses ühtset seisukohta.

Villu Kõve selgitas, et Riigikohus on teinud ettepaneku muuta eelnõu selliselt, et kohtute nõukogu otsustaks ise, kes esindab kohtusüsteemi eelarveläbirääkimistel. Võimaliku huvide konflikti küsimus on olnud teada juba pikemat aega ning see seisneb eelkõige selles, kas Riigikohtu esimees esindab läbirääkimistel eeskätt Riigikohtu või madalama astme kohtute huve. Sellises olukorras võib tekkida pinge ressursside jaotamisel, kuid leidis, et paremat mehhanismi selle lahendamiseks ei ole ning keegi peab läbirääkimisi pidama. Ta pidas põhjendatuks, et kohtute nõukogu teeks selle otsuse, kes konkreetsetel läbirääkimistel kohtusüsteemi esindab. Ta märkis, et ka eelnõu varasemas sõnastuses oli jäetud võimalus, et esindajaks võib olla Riigikohtu esimees või keegi teine, ning Riigikohtu ettepanek oli seda lahendust täpsustada nii, et valiku teeb kohtute nõukogu.

Ene Andresen kommenteeris, et Riigikohtu esimehe poolt kirjeldatud lahendus, mille kohaselt otsustab kohtute nõukogu ise, kes esindab kohtusüsteemi eelarveläbirääkimistel, on sobiv ja toetatav. Selline lähenemine võimaldab vältida võimalikke huvide konflikte ning tagab paindlikkuse olukordades, kus konkreetsetel läbirääkimistel ei ole põhjendatud, et kohtusüsteemi esindaks Riigikohtu esimees.

Priit Kama märkis, et see küsimus ei ole esmajoonel praktiliselt väga kaalukas, kuna ka põhiseaduslikud institutsioonid võivad eelarveläbirääkimistel olla esindatud erinevalt ning nende juhid suudavad üldjuhul esindada süsteemi tervikuna. Ta selgitas, et Riigikohtu esimehe rolli puhul ei ole realistlik eeldada, et ta seaks läbirääkimistel esikohale üksnes Riigikohtu huvid, kuna madalama astme kohtute tööprobleemid peegelduvad otseselt ka Riigikohtu töös. Riigikohus on eelarve ja personali mõttes suhteliselt väike institutsioon ning ei ole tõenäoline, et see püüaks koondada ressursi ebaproportsionaalselt enda kasuks. Süsteemi kui terviku vajaduste arvestamine on paratamatu ning Riigikohtu esimehel on selleks vajalik ülevaade.

Ivo Pilving märkis, et ei jaga muret, nagu võiks Riigikohus eelarveläbirääkimistel enda kasuks ebaproportsionaalselt ressursse koondada ning probleemid esimese ja teise astme kohtutes kanduvad paratamatult üle ka Riigikohtu tööle. Sellises olukorras suureneb ka Riigikohtu töökoormus ning seetõttu on oluline vältida madalama astme kohtutes puudujääke. Senine rahastamismudel ei ole toonud kaasa negatiivseid tagajärgi ning Riigikohus on olnud eelarveprotsessis suhteliselt iseseisev ilma justiitsministri otsese juhtimiseta. Ta märkis siiski, et ei saa täielikult välistada võimalikke riske rahastamisele, kuid vastukaaluks Madis Ernitsale ei näe ta esitatud lahenduses põhiseaduslikku vastuolu. Tegemist on keeruka tasakaaluküsimusega, kus ühelt poolt nähakse probleemi ministri ainuvastutuses ja teiselt poolt võimalikus Riigikohtu esimehe politiseerumises. Lahendust ei peaks otsima üksnes kahe isiku vahel, vaid kaaluda tuleks kollegiaalset mudelit. Ta pidas võimalikuks lahenduseks kohtute nõukogu rolli tugevdamist, kus vastutus eelarveläbirääkimiste eest oleks antud

kollegiaalorganile. Selline lähenemine võimaldaks tasakaalustada erinevaid huve ning samas säilitada ka poliitilise sisendi läbi ministri ja Riigikogu esindatuse.

Ando Kiviberg andis sõna Eesti Juristide Liidu president Rait Sannikule ja avaliku õiguse ühenduse juhatuse esimees Raul Naritsale.

Rait Sannik selgitas, et Eesti Juristide Liit on ligikaudu viiesaja liikmega kutseühendus ning nad on istungile tulnud kolme põhiküsimusega, mis vajaksid eelnõus lahendamist. Nimetatud teemad on leidnud käsitlemist ka koostöös Eesti Kohtunike Ühingu korraldatud konverentsil ning avaldatud ajakirja „Juridica“ erinumbri raames, kus on esitatud ka nende seisukohad. Ta andis selle eksemplari üle põhiseaduskomisjoni esimehele.

Raul Narits märkis, et eelnõu võib käsitleda kui käimasoleva reformi keskset osa ning rõhutas vajadust pöörata sellele sisuliselt tähelepanu. Eelnõu puhul on oluline selgus eesmärkides, millest regulatsioonid lähtuvad. Ta tõi esile, et lisaks kohtumenetluse kiirendamisele tuleb arvestada ka õigusemõistmise laiemat sisu ja kohtusüsteemi toimimist tervikuna. Eesti Juristide Liit peab oluliseks täiendada eelnõu eesmärki viitega kohtute sõltumatuse tugevdamisele ja teeb ettepaneku kajastada seda ka eelnõu pealkirjas. Ta rõhutas, et õigusemõistmine ei piirdu üksnes vaidluste lahendamise või karistamisega vaid hõlmab kohtusüsteemi toimimise mehhanismi tervikuna. Liit on jõudnud mitmes küsimuses sarnastele järeldustele kohtunike esindusorganitega, tuues esile, et kohtunike arvu ei ole mõistlik seaduses jäigalt fikseerida. Kohtute nõukogu koosseisu kujundamisel tuleb tagada kohtunike enamuse põhimõte. Ta pidas oluliseks kohtunike enesekorraldusõigust. Ühe võimaliku lahendusena võiks kaaluda nõukogu koosseisu muutmist, sealhulgas liikmete arvu suurendamist selleks, et saavutada vajalik tasakaal.

Ando Kiviberg andis sõna justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakostale.

Liisa-Ly Pakosta ütles, et ta mõistab kohtute muret eelarve pärast, kuid märkis, et tegemist on laiemalt kogu riigieelarvega. Kavandatav reform ei too kaasa kohtute eelarve hüppelist kasvu, vaid olemasolevad haldusvahendid liiguvad ministeeriumist kohtutele üle, millele lisandub piiratud täiendav rahastus. Riigieelarve olukord on pingeline ning täiendavate vahendite leidmine on keeruline, mistõttu ei saa eeldada, et reformiga kaasneks märkimisväärne lisarahastus. Ta märkis, et ka IT-arenduste rahastamine toimub üldises konkurentsist teiste riigiasutustega ning kõik soovitud arendused ei pruugi saada rahastust. Kohtunike arvu regulatsiooni kommenteerides sõnas ta, et ühe kohtuniku ametikoht tähendab riigile pikaajalist ja märkimisväärset kulu ehk kuut miljonit eurot, kuna tegemist on eluaegse ametiga. Seetõttu ei ole võimalik kohtunike arvu täielikult vabaks lasta ning igal aastal tuleb teha vastav otsus riigieelarve menetluse käigus. Eestseisuste küsimuses märkis minister, et kohtute erinev suurus muudab ühtse juhtimismudeli kujundamise keeruliseks. Väikeste kohtute puhul on juhtimine paratamatult teistsugune ning arutelud kohtute võimaliku ühendamise üle ei ole kadunud. Erinevaid ettepanekuid, sealhulgas eestseisuste kaotamist, kaalutakse, kuid see tähendaks kohtujuhi suuremat ainuvastutust. Tööjaotusplaanide ja spetsialiseerumise küsimuses tuleb arvestada ka õigusemõistmise kvaliteeti, kus sarnaseid asju lahendavad nii spetsialiseerunud kui ka mittespetsialiseerunud kohtunikud, mis omakorda võib viia ebaühtlase kvaliteedini. Eesmärk peab olema kõigile menetlusosalistele võimalikult ühtlase ja kõrge kvaliteedi tagamine. Ta toetas rakendusplaani kiiret koostamist ja märkis, et

selle liiga pikk edasilükkamine võib jätta reformi ettevalmistamiseks ebapiisavalt aega. Ta pidas võimalikuks alustada reformi parema teostatavuse tagamiseks rakendusplaani koostamist paralleelselt eelnõu menetlemisega.

L.-L. Pakosta märkis, et põhiseaduslike küsimuste osas on erinevaid arvamusi ning ministeeriumi vaates on põhjendatud lähtuda Riigikohtu seisukohtadest, kuna lõpliku sõna annab vaidluse korral Riigikohus. Esitatud mured vaadatakse üle ning komisjonile pakutakse võimalikke lahendusi. Ta nõustus, et kohtute omavalitsuslikkuse ja ministeeriumi rolli vaheline tasakaal on keskne küsimus. Ta toetas seisukohta, et seda tuleb käsitleda laiemalt, mitte vastandada üksikuid rolle. Kohtute suurema iseseisvuse suunas liikumine on põhjendatud ning sarnased järeldused on tehtud ka rahvusvaheliste võrdluste põhjal. Riski politiseerumiseks ei pea ta realistlikuks, kuna senine praktika ei kinnita selle avaldumist ning puudub alus eeldada, et ka edaspidi ei järgiks kohtute juhtimises osalevad isikud kõrgeid eetilisi standardeid. Kohtunike puhul on tegemist väga kõrgete nõuetega ametikohal töötavate isikutega ning nende eetiline kontroll on ulatuslik. Kohtunike tagasisidestamises on eelnõus kavandatud lahendus võimalikult pehme ning ei too kaasa tagajärgi, mis riivaksid kohtunike sõltumatust. Tegemist on kvaliteedivestluse instrumendiga, mida kohtud sisuliselt juba kasutavad, kuid mille eesmärk on tagada parem koostöö ka kohtuastmete vahel. Ta ei ole väitnud, nagu oleks sellise süsteemi kehtestamine tulenenud Euroopa Komisjoni nõudest, kuigi Eesti on viimane liikmesriik, kus see regulatsioon puudub. Ta käsitles ka ministri rolli kohtute nõukogus, kus poliitiline vastutus kohtusüsteemi toimimise eest jääb vastavalt kehtivale õigusele igal juhul ministrile. Sõltumata konkreetsetest lahendustest ei saa seda vastutust ministrilt ära võtta. Edasises töös on oluline keskenduda eelkõige rakenduslikele küsimustele ning alustada koostöös kohtutega praktilise rakendusplaani koostamist. Ta nentis, et kohtute vahel ei ole kõigis küsimustes üksmeelt. Kohtute omavalitsusliku korralduse mõte on see, et kohtud kujundavad ise detailsemad lahendused, mitte ministeerium ei tee kõiki otsuseid nende eest.

Ando Kiviberg andis sõna kohtudirektor Hans Moksile.

Hans Moks märkis, et tal ei ole täiendavaid seisukohti ning nõustus kohtu esimeeste esitatud seisukohtadega. Ta sõnas, et reformi õnnestumiseks on vajalik leida täiendav ja püsiv ressurss.

Liina Naaber-Kivisoo selgitas, et kehtiva seaduse kohaselt haldavad kohtuid Justiits- ja digiministeerium ja kohtute haldamise nõukoda, kuid sisuliselt ei ole ministeerium kohtuid mõnda aega enam hallanud ning ka vastavat rahalist ressursi ei ole kohtud täiel määral saanud. Seetõttu on keeruline uskuda, et üleantava ressursiga oleks võimalik kohtuid efektiivselt hallata, mis on tekitanud kohtutes põhjendatud mure. Kui Justiits- ja digiministeerium suudab piiratud vahenditega hakkama saada, ei tähenda see automaatselt, et kohtud suudaksid teha sama. Ta tõi esile, et rakendusplaani vajadusest on räägitud pikalt, kuid kohtutel puudub selle koostamiseks vajalik ressurss, kuna kohtunikud peavad täitma oma põhifunktsiooni. Kohtud on palunud ministeeriumilt rakendusplaani väljatöötamiseks tuge, kuid selle andmiseni ei ole jõutud. Tööjaotusplaani kehtestamisel ei ole praktikas otsused alati nii üksmeelsed nagu vahel esitatakse. Suur kogu ei saa efektiivselt lahendada vastuolusid ilma vastutust kandmata, samas kui seadus paneb vastutuse kohtu esimeestele. Ta leidis, et tööjaotusplaani kehtestamine on juhtimisinstrument, mis eeldab tervikpildi nägemist ning

seetõttu ei saa see põhineda üksnes individuaalsetel eelistustel või laiapõhjalisel hääletusel.

Anu Uritam vastas ministrile, et üldkogude pädevuse säilitamine tööjaotusplaani osas ei tekita kvaliteediprobleeme vaid vastupidiselt, kavandatud regulatsioon võib viia olukorrani, kus asju hakkavad lahendama spetsialiseerimata kohtunikud. Eelnõus puuduvad piisavad tagatised selle vältimiseks ning olemasolev süsteem ei tekita kirjeldatud probleemi, mistõttu ei ole esitatud lahendus põhjendatud. Kui lahendite kvaliteediga on probleeme, tuleb need konkreetselt tuvastada ja sihipäraselt lahendada, mitte kehtestada üldist regulatsiooni, mis ei kõrvalda probleemi. Eelnõus sisalduv lahendus on koostatud kiirustades ning vajab olulist täiendamist, mistõttu tuleks jätta eestseisuste temaatika eelnõust välja. Ta märkis, et Harju Maakohu esimehe seisukoht ei pruugi kajastada kõigi sama kohtu kohtunike arvamust. Praegu on kohtunikud tegelikult juba spetsialiseerunud ning võimalike probleemide korral tuleb tagada, et kohtuasjade jaotamine ei toimuks subjektiivsetel alustel, milleks eelnõu loob tema hinnangul võimaluse. Tagasisidestamise osas märkis ta, et tema hinnangul ei tulene selle kehtestamise vajadus Euroopa Komisjoni ootustest ning et ka tänase arutelu põhjal on selge, et eelnõus kavandatud lahendus ei ole piisav. Tagasisidestamise regulatsioon tuleks eelnõust välja jätta ning vajaduse korral töötada tulevikus välja sisuliselt läbimõeldud lahendus.

Priit Kama lausus, et eelarveküsimuses ei ole tegemist tavapärase lisarahataotlusega, vaid ootusega, et kohtutele antaks üle see ressurss, mis oli Justiits- ja digiministeeriumil varem kohtute haldamiseks ette nähtud. Probleem seisneb selles, et ministeerium on sellest funktsioonist järk-järgult loobunud ning vastav ressurss on hajunud, mistõttu ei ole kohtutel kindlust, et üleantav rahastus vastab tegelikele vajadustele. Tegemist ei ole pelgalt rahapuuduse küsimusega, vaid süsteemse probleemiga, kus varasem haldusressurss ei ole enam selgelt seotud kohtute vajadustega. Ta lisas, et ministeeriumi juhtkonna vahetumise tõttu võib ajalooline ülevaade kohtute haldamisest olla nõrgenenud. Ta täpsustas varasemat arutelu töökorralduse kohta, märkides, et ta ei ole väitnud, nagu oleks kohtute töökorraldus ideaalne. Kuigi töökorralduse parandamise kaudu on võimalik menetlusi kiirendada, tuleb arvestada ka sellega, et olemasolevate nõuete ja praktika täielikum järgimine võib menetlusi hoopis aeglustada. Ta tõi esile, et näiteks Euroopa Liidu õiguse põhjalikum rakendamine, sh tarbijakrediidi valdkonnas, on viinud menetluste pikenemiseni, kuigi tegemist ei ole uute õigusnormidega, vaid olemasolevate nõuete sisukama rakendamisega. Riigikohtu praktika ja kohtunikele esitatavad nõuded eeldavad põhjalikkust, mis omakorda suurendab ajakulu. Ta järeldas, et kehtivad menetlusõiguse raamid ei võimalda kohtute tööd piiramatult kiirendada ning nende korrektne järgimine võib tuua mitmes valdkonnas kaasa pigem aeglasema, kuid kvaliteetsema õigusemõistmise.

Villu Kõve märkis, et menetlusõiguse muutmise kaudu menetluste kiirendamiseks on Riigikohus esitanud hulga ettepanekuid ning nende kaudu on võimalik menetlusi parandada. Töökorralduse muutmine on kohtusüsteemis üks kõige tundlikumaid küsimusi ning selle ümber käivad arutelud ei ole uued, vaid on kestnud juba aastaid. Ta tõi esile, et tema hinnangul ei ole arutelu kõlanud uusi argumente ning leidis, et Riigikogul on aeg teha otsused, mitte lükata küsimusi edasi. Kui jätta eelnõust välja eestseisuste, tagasisidestamise ja tööjaotusplaani puudutavad lahendused, ei jääks sisuliselt midagi alles ning juhtimist ei oleks võimalik tõhustada. Kõige keerulisem küsimus on eelarve ning sellele probleemile on tähelepanu juhitud juba aastaid. Ka oleksid kohtud võinud ise öelda varem selgemalt välja, olemasolevate ressurssidega ei ole võimalik haldusmuudatusi ellu viia. Eestseisuste ja

tööjaotusplaanide teemat võrreldes teiste riikidega märkis ta, et mitmes Euroopa riigis ei ole kohtute omavalitsus sellisel kujul nagu Eestis ning juhtimine on lahendatud teistmoodi. Kohtu juhtimine peab olema tõhus ning liiga suure kollektiivi kaudu otsustamine ei taga efektiivset juhtimist. Kohtusüsteemi korraldus peab andma kohtu esimehele reaalse võimaluse juhtimist tõhustada. Ta ütles, et eelnõus sisalduvad põhilised lahendused tuleks säilitada, mitte välja jätta.

Madis Ernits sõnas, et lahendite kvaliteedi kõikumine on oluline probleem, mida saab kinnitada kohtunikupraktika. Ta kutsus Riigikogu ja justiitsministrit üles keskendumale selle juurpõhjusele, leides, et see seisneb õigushariduse kvaliteedis. Riik võiks kehtestada selgemad nõuded õigushariduse sisule selleks, et tagada tulevikus parema ettevalmistusega kohtunikud ning ühtlasema kvaliteediga kohtulahendid.

Ivo Pilving lausus, et jagab Riigikohtu esimehe seisukohti ja arutelud on kestnud piisavalt kaua ning nüüd on aeg otsustamiseks. Juhtimise tõhustamisel tuleb otsida tasakaalu, vältides nii liigset tsentraliseerimist kui ka olukorda, kus kõik otsused sõltuvad laiapõhjalisest konsensusest. Kohtu esimehel peab olema võimalus teha ka ebapopulaarseid otsuseid ning juhtimine ei saa põhineda üksnes kõigi osapoolte nõusolekul. Ta viitas erinevatele analüüsidele, mis toetavad tasakaalustatud juhtimismudeli otsimist ning leidis, et eelnõus on selline tasakaal üldjoontes saavutatud. Kohtute nõukogu koosseisu puhul märkis ta, et see ei pea koosnema üksnes kohtunike esindajatest vaid sisaldama ka välise sisendi andjaid. Kohtunike enamuse olemasolu kohtute nõukogus on piisav ning ei pea tingimata olema nõutav, et selle enamus moodustuks üksnes kohtunike valitud liikmetest. Kuigi erinevad rahvusvahelised soovitusel võivad viidata teistsugustele lahendustele, ei ole need siduvad ning lõppotsus peab lähtuma Eesti kontekstist. Teatud riskid, sealhulgas põhiseaduslikud tõlgendused erinevatel tasanditel, on alati olemas, kuid need ei välista otsuste tegemist. Ta väljendas toetust eelnõu seadusena vastuvõtmisele. Ta leidis, et eelnõu senine arutelu on olnud piisav ning edasine venimine ei tooks kaasa sisuliselt uusi lahendusi.

Helir-Valdor Seeder tõi välja, et eelarveküsimuses on ettepanek anda põhiseaduslikele institutsioonidele võimalus osaleda ise eelarveläbirääkimistel. See on kantud soovist nende positsiooni tugevdada, mitte seda nõrgendada. Riigieelarve esitab Riigikogule tervikuna Vabariigi Valitsus ning iga minister kaitseb oma valdkonda, mistõttu ei ole tegemist üksnes justiitsministri eripäraga. Valik seisneb selles, kas eelarveläbirääkimistel esindab asutusi valitsus või esindab põhiseaduslik institutsioon iseennast. Selline muudatus ei too automaatselt kaasa suuremat rahastust ning kohtud jäävad riigieelarves üheks oluliseks, kuid siiski piiratud osaks. Ta käsitles ka kohtute nõukogu koosseisu küsimust ning ütles, et ei pea problemaatiliseks selles Riigikogu esindajate osalemist ning näeb selles pigem võimalust tuua otsustusprotsessi poliitiline vastutus ja laiem vaade. Teatud määral võib poliitiline esindatus aidata paremini mõista ja arvestada kohtute rahastamise vajadusi. Täielikku sõltumatust ei ole praktilises elus võimalik saavutada ning tasakaalu leidmine erinevate huvide vahel on vältimatu. Poliitikute kaasamine kohtute nõukogusse ei kujuta endast olulist ohtu, vaid võib olla põhjendatud ja vajalik lahendus.

Ando Kiviberg tänas kõiki istungil osalenud arvamuse esitajaid ning märkis, et põhiseaduskomisjon kavatses eelnõuga edasi liikuda. Tegemist on mitme aasta jooksul tehtud tööga, mis tuleb lõpule viia. Ta ütles, et praegune Riigikogu koosseis peaks vajalikud

seadused vastu võtma, et vältida seni tehtud töö luhtumist.

2. Vabariigi Valitsuse algatatud välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse eelnõu (831 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Ando Kiviberg tutvustas külalisi ning selgitas, et pärast esimese lugemise lõpetamist täiskogus on komisjon eelnõu arutanud ühel korral 21. aprilli istungil, mil kuulati huvigruppide arvamusi ja ettepanekuid ning ministriumide seisukohti, samuti tutvuti Isamaa esitatud muudatusettepaneku ja Siseministeeriumi ettepanekutega. Ta märkis, et eelmisel istungil tõusetunud komisjoni liikmete küsimustele eelnõuga kaasnevate kulude kohta, on vastused saadetud e-kirja teel. Lisaks märkis ta, et põhiseaduskomisjonile saatis Eesti Pagulasabi veel ka e-kirja, milles juhiti tähelepanu eelnõus ette nähtud universaalsele liikumispääsle, mille kohta Inimõiguste Keskus ja Pagulasabi leiavad, et tegemist ei ole Euroopa Liidu direktiivist tuleneva kohustusega ning mille kohaldamise vajadus ei ole seletuskirjas Eesti kontekstis põhjendatud. Nimetatud organisatsioonid leiavad, et eelnõu sõnastuse järgi on rahvusvahelise kaitse taotlejatel võimalik maakonnast lahkuda üksnes loa saamisel ning tervislike, perekondlike või muude oluliste põhjenduste esinemisel ja seda siis, kui seda peab vajalikuks materiaalsete vastuvõtutingimuste osutaja. A. Kiviberg andis sõna Siseministeeriumi esindajatele, paludes selgitada liikumispääsu regulatsiooni ning avaldada arvamust selle võimaliku muutmise vajaduse kohta eelnõus.

Anneli Viks vastas, et Inimõiguste Keskus on varasemalt samale temale tähelepanu juhtinud ning Siseministeerium on neile ka vastanud, kuid nende arusaam liikumispääsle ja taotlejate majutamisest konkreetses piirkonnas on ekslik. Direktiiv sätestab kaks erinevat võimalust, kuidas reguleerida tuvastamata isikute Eestis viibimist, millest üks seisneb majutuse korraldamises kindlas piirkonnas, näiteks nõudes viibimist Harju maakonnas ning loa küsimist sellest lahkumiseks. Sellisel juhul ei ole tegemist liikumisvabaduse piiramisega, vaid majutuse korraldamisega vastavalt Eesti võimalustele ning loa küsimise kohustus ei laiene olukordadele, kus isik peab osalema menetlustoimingutes. Tegemist on isikutega, kellel puuduvad dokumendid ning kelle isik ei ole tuvastatud. Reformi eesmärk on vältida dokumenteerimata isikute edasiliikumist Euroopa Liitu, mistõttu on ette nähtud täiendavad meetmed, mida direktiiv lubab rakendada. Teise võimalusena nähakse ette liikumisvabaduse piiramine, mille puhul teeb Politsei- ja Piirivalveamet vastava otsuse, määraes isiku elukoha, liikumispääsle ning kohustuse kindlaksmääratud ajavahemikel registreerimisele tulla. Selline otsus on kohtus vaidlustatav ning käsitletavad meetmed on sisult erinevad ega ole vastuolus direktiivi ega määrustega.

Ando Kiviberg ütles, et selgitusest jäi mulje, et valdavalt on tegemist dokumentideta isikutega ning uuris, kas vastuvõttev riik ei peaks mingil hetkel neile siiski väljastama ajutist dokumenti, mis võimaldaks isikul oma identiteeti vähemalt riigisiselt tõendada.

Anneli Viks sõnas, et rahvusvahelise kaitse taotleja registreerimisel väljastatakse talle kaitse taotleja tunnistus, millele kantakse isiku ütluste alusel tema nimi ja päritoluriik, samuti allkiri ning märged, et dokument kehtib üksnes Eesti piires ega võimalda riigist välja reisimist. Juhul, kui isikul on olemas isikut tõendavad dokumendid, võtab Politsei- ja Piirivalveamet need hoiule ning annab vastu kaitse taotleja tunnistuse. Elamisloa saab isik pärast menetluse lõppu, kui on tuvastatud, et tal on rahvusvahelise kaitse vajadus ning seejärel väljastatakse talle

elamisloakaart samadel alustel nagu teistele välismaalastele.

Ando Kiviberg tegi seejärel ettepaneku asuda muudatusettepanekute hääletamise juurde. Ta tutvustas esimest muudatusettepanekut, mille on esitanud Siseministeerium ning millele on tähelepanu juhtinud ka Inimõiguste Keskus. Ettepaneku eesmärk on laiendada perekonnaliikme määratlust tulenevalt Riigikohtu 2026. aasta 23. märtsi lahendist, milles leiti, et kehtiv seadus on põhiseadusega vastuolus osas, milles see ei loe pagulase perekonnaliikmeks enne Eestisse saabumist temaga tegelikult kooselus elanud faktilist elukaaslast, kellega abiellumine või kooselu registreerimine oli päritoluriigis elukaaslaste tahtest sõltumata õiguslikult võimatu.

Anneli Viks märkis, et Siseministeerium ei olnud kohtumenetluse ajal, kui seda küsimust arutati, sellise muudatuse tegemise poolt, kuid Riigikohtu otsusest tulenevalt puudub võimalus teisiti toimida ning see muudatus tuleb eelnõus ette näha.

Ando Kiviberg pani hääletamisele muudatusettepaneku nr 1 muudatusettepanekute loetelu kavandis.

Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 1:

1. Teha eelnõus järgmised muudatused:

1.1. Täiendada eelnõu § 6 uue lõikega 2 (muutes järgnevate lõigete numeratsiooni) järgmises sõnastuses:

„(2) Käesoleva seaduse tähenduses võib perekonnaliikmeks lugeda ka isiku, kes ei ole taotleja abikaasa ega registreeritud elukaaslane, kui:

- 1) ta elas enne Eestisse saabumist taotlejaga ühises majapidamises püsivas kooselus;
- 2) tema ja taotleja vahel on tegelik perekondlik suhe;
- 3) tema ja taotleja abiellumine või kooselu registreerimine ei olnud neist sõltumatutel asjaoludel nende elukohariigis võimalik;
- 4) tema ja taotleja suhe vastab käesoleva seaduse eesmärgile kaitsta perekonna- ja eraelu ning
- 5) käesoleva lõike punktides 1–4 nimetatud asjaolusid on taotleja faktiliselt tõendanud ning neid tõendeid kogumis hinnates saab järeldada, et tegemist on tegeliku kooseluga.“;

1.2. Asendada eelnõu § 85 lõike 1 punktis 1 tekstiosa „lõikes 1“ tekstiosaga „lõigetes 1 ja 2“.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 6: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein; vastu 3: Ants Frosch, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; erapooletuid 0; ei hääletanud 0).

Ando Kiviberg märkis, et muudatusettepaneku nr 2 on esitanud Isamaa fraktsioon ning ettepaneku eesmärk on sätestada seaduse tasandil, et Eesti ei osale välismaalaste ümberasustamises ega ümberpaigutamises. Ando Kiviberg andis ettepaneku kommenteerimiseks sõna Helir-Valdor Seederile.

Helir-Valdor Seeder selgitas, et ettepaneku sisu seisneb selles, et Eesti ei osale pagulaste ümberasustamises ega ümberpaigutamises, vaid panustab solidaarsusmehhanismi raames kas rahaliselt või oma inimressursiga.

Ando Kiviberg märkis, et talle teadaolevalt on Siseministeerium selles küsimuses konsulteerinud Euroopa Komisjoniga, ning palus Siseministeeriumil muudatusettepanekut

kommenteerida ja selgitada Euroopa Komisjoni tagasisidet.

Anneli Viks selgitas, et Siseministerium on ettepanekuga tutvunud ning peab selle sisu arusaadavaks ja mõistetavaks, kuid ei saa seda toetada normitehnilise takistuse tõttu. Tegemist on otsekohalduva määrusega, mille puhul ei ole lubatud selle sisu Eesti õiguses ei kitsendavalt ega laiendavalt üle võtta. Määrus näeb ette kolm valikut, kuidas riik saab igal aastal panustada ning siseriiklikus õiguses ei tohi neid valikuid kitsendada. Samuti selgitas ta, et määruuses sätestatud solidaarsusmehhanismi protsess algab juunis andmete kogumisega ja lõpeb detsembris otsuse tegemisega ning seda protsessi ei ole võimalik siseriikliku õigusega muuta.

Ando Kiviberg märkis, et on selles küsimuses suhelnud ka valitsuse esindajatega ning selgitas, et praegune valitsus ei plaani ümberpaigutamises osaleda, kuid tulevastele valitsustele jäetakse võimalus see otsus ümber hinnata, mistõttu ei ole otstarbekaks võimalusi seadusega lõplikult välistada.

Helir-Valdor Seeder tõstatas küsimuse normitehnilise takistuse kohta. Kui tegemist on liikmesriigi õigusega valida direktiivis ette nähtud võimaluste vahel, siis ei näe ta takistust, miks ei võiks seda otsust teha seaduse tasandil iga-aastaselt. Ta tõi võrdluseks riigieelarve ja miinimumpalga kehtestamise, mida samuti otsustatakse regulaarselt ning leidis, et sama loogika võiks kehtida ka käesoleval juhul. Valitsusel on niikuinii võimalik igal aastal oma otsuseid ümber hinnata ning seadusi saab vajadusel muuta suhteliselt kiiresti ja paindlikult. Ta seadis kahtluse alla väite, et tegemist on normitehnilise takistusega, mis välistaks sellise regulatsiooni kehtestamise seaduse tasandil.

Anneli Viks selgitas, et kui tegemist oleks direktiiviga, oleks võimalik sätestada vastavad valikud siseriiklikus õiguses, kuid määruse puhul see ei ole lubatud, kuna Euroopa Liidu määrus on otsekohalduv ja juba Eesti õiguse osa. Määruse sätteid ei tohi muudetud sõnastuses Eesti õigusesse üle võtta ega neid kitsendada. Kui siseriiklikus õiguses piirata määruuses ette nähtud kolme valikut, näiteks vähendada neid kahele, tekiks vastuolu Euroopa Liidu õigusega. Eelnõu sätestab menetluse, mille kohaselt teeb otsuse Vabariigi Valitsus, kes kooskõlastab selle Euroopa Liidu asjade komisjoniga ning rohkem ei ole võimalik otsekohalduvat määrust siseriiklikus õiguses täiendada.

Helir-Valdor Seeder pakkus kompromisslahendusena, et seaduses ei peaks sätestama konkreetset valikut solidaarsusmehhanismis osalemiseks, vaid määrama otsustuspädevuse Riigikogule. Kui praegu on see pädevus antud valitsusele ja ministrile, siis võiks selle anda Riigikogu täiskogule, kes otsustaks igal aastal kolme võimaluse vahel. Sellisel juhul ei näe ta normitehnilist takistust, kuna otsustusõigus jääks riigi tasandile ning valikute tegemine toimuks paindlikult iga-aastaselt. Ta küsis, milles seisneb takistus juhul, kui otsustusõigus antakse Riigikogule.

Anneli Viks märkis, et sellisel juhul on tegemist uue ettepanekuga, mida ei ole varem kaalutud, kuid sellise lahenduse puhul normitehnilist takistust ei esine.

Ando Kiviberg tegi ettepaneku keskenduda arutelus olemasolevatele esitatud muudatusettepanekutele ning märkis, et kui Riigikogu soovib edaspidi seaduseelnõu muuta, on see võimalus olemas.

Helir-Valdor Seeder nõustus, et esmalt tuleb olemasolevat ettepanekut hääletada ja menetlusega edasi liikuda, kuid juhtis tähelepanu, et komisjonil on õigus teha ka oma muudatusettepanekuid. Arutelu käigus on võimalik kujundada komisjonipoolne ettepanek, tuginedes arutelu käigus saadud täiendavale arusaamisele.

Kalle Laanet küsis, kas ta sai õigesti aru, et arutelu puudutab määrust, mitte direktiivi ning märkis, et määrus on otsekohalduv, mistõttu ei ole seda võimalik muuta.

Margit Veskimäe vastas, et võimalik on muuta protsessi ehk seda, kuidas otsus tehakse.

Ando Kiviberg pani hääletamisele muudatusettepaneku nr 2 muudatusettepanekute loetelu kavandis.

Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 2:

2. Teha eelnõus järgmised muudatused:

2.1. Paragrahvi 11 lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

“(4) Eesti ei võta ümberasustamise ega ka ümberpaigutamise raames vastu välismaalaseid, vaid osaleb teiste liikmesriikide toetamises solidaarsusmehhanismi kaudu.

2.2. ja seoses eeltooduga jäetakse eelnõust välja:

2.2.1. paragrahvi 11 lõiked 5-7;

Väljajätav tekst:

„(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud otsuses ümberasustamise kohta määratakse kindlaks vähemalt Eestisse ümberasustatavate isikute piirarv ja päritoluriik ning ümberasustamise aasta.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud otsuses solidaarsusmehhanismi kohta määratakse kindlaks:

1) rahvusvahelise kaitse taotlejate või selle saanud isikute Eestisse vastuvõtmise piirarv ja aasta;

2) rahaline toetus või

3) alternatiivsed toetusmeetmed kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2024/1351.

(7) Välismaalase võib Eestisse ümber asustada pärast Politsei- ja Piirivalveameti otsust tunnustada isikut rahvusvahelise kaitse saajana.”

2.2.2. paragrahvi 34 lõige 3;

Väljajätav tekst:

„(3) Ümberasustamise korras vastuvõetava välismaalase rahvusvahelise kaitse taotluse võib Politsei- ja Piirivalveamet vastu võtta välisriigi territooriumil.”

2.2.3. paragrahvi 36 lõige 7;

Väljajätav tekst:

„(7) Eestisse ümberasustamise või rahvusvahelise kaitse taotluse menetlemisega seotud toimingud võib teha selles riigis, kus välismaalane menetlemise ajal viibib.”

2.3. ja seoses muudatusettepanekuga nr 2.1. jäetakse paragrahvi 36 lõikest 6 välja järgmised sõnad: „ja saaja ning ümberasustamise või ümberpaigutamise korras vastuvõetav välismaalane.”;

2.4. ja seoses muudatusettepanekuga nr 2.1. jäetakse paragrahvi 36 lõikest 8 välja järgmised sõnad: „ja ümberpaigutamise korral “;

2.5. ja seoses muudatusettepanekuga nr 2.1. jäetakse paragrahvi 107 lõikest 1 välja järgmised sõnad: „ümberpaigutatava, ümberasustatava”.

Isamaa fraktsioon

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (muudatusettepaneku poolt 3: Ants Frosch, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; vastu 6: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein; erapooletud 0; ei hääletanud 0).

Ando Kiviberg tutvustas kolmandat muudatusettepanekut ning märkis, et pagulastega tegelevad organisatsioonid on juhtinud tähelepanu eelnõu § 12 ebaselgusele küsimuses, kas välismaalase poolt teisele liikmesriigile üleandmise otsuse vaidlustamisel peatub üleandmise tähtaeg või mitte. Ta selgitas, et muudatusettepaneku eesmärk on sätestada selguse huvides, et kaebuse esitamisel on välismaalasel võimalik taotleda lisaks Eestis viibimise lubamisele menetluse ajaks ka üleandmise tähtaja peatumist.

Anneli Viks märkis, et Siseministeeriumi jaoks on oluline, et välismaalane esitaks vaidlustused korraga ega esitaks korduvalt järjest uusi taotlusi. Kui välismaalane vaidlustab üleandmise otsuse, saab ta taotleda kohtult ka seda, et otsustataks üleandmise tähtaja peatamine ning kohus lahendab selle küsimuse menetluse käigus.

Ando Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 3 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustusid muudatusettepanekuga.

Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 3:

- 3.** Täiendada eelnõu § 12 lõike 12 lauset pärast sõna „tegemiseni“ lauseosaga „ning selleks ajaks üleandmise tähtaja peatamist“.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas neljandat muudatusettepanekut. Tegemist on tehnilise muudatusega, mille eesmärk on täpsustada, keda Politsei- ja Piirivalveamet peab saatjata alaealise esindamise vajadusest teavitama. Sarnaselt eelnõu § 36 lõikes 1 sätestatuga on selleks asutuseks Sotsiaalkindlustusamet.

Ando Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 4 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustusid muudatusettepanekuga.

Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 4:

- 4.** Täiendada eelnõu § 15 lõike 1 teist lauset pärast sõna „teavitab“ sõnaga „Sotsiaalkindlustusametit“.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas viiendat muudatusettepanekut. Tegemist on tehnilise muudatusega, mille eesmärk on jätta sättest välja viited konkreetsetele seaduses sätestatud kaasaaitamiskohustuse sätetele, kuna kaasaaitamiskohustused tulenevad lisaks seadusele ka Euroopa Liidu määrustest.

Ando Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 5 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustusid muudatusettepanekuga.

Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 5:

5. Jätta välja eelnõu § 20 lõikest 3 lauseosa „Käesoleva paragrahvi lõike 2 punktides 3 ja 4 sätestatud“.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas kuuendat muudatusettepanekut ja märkis, et sellega täpsustatakse, et just käesoleva seaduse alusel andmekogusse ABIS kantavaid andmeid säilitatakse maksimaalselt 50 aastat. Ta selgitas, et täiendus „käesoleva seaduse alusel“ on vajalik, kuna ABISesse kantakse andmeid erinevate seaduste alusel ning näiteks isikut tõendavate dokumentide seaduse alusel kantavaid andmeid säilitatakse kuni 75 aastat.

Helir-Valdor Seeder küsis, miks on andmete säilitamise maksimaalne tähtaeg 50 aastat ning kas selle aluseks on metoodiline lähenemine.

Anneli Viks vastas, et andmete säilitamise tähtaja määramisel on lähtutud analoogiast teiste välismaalaste andmete säilitamisega.

Ando Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 6 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustusid muudatusettepanekuga.

Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 6:

6. Täiendada eelnõu § 33 lõike 1 esimest lauset enne sõna „Andmekogusse“ sõnadega „Käesoleva seaduse alusel“.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas seitsmendat muudatusettepanekut. Sellega jäetakse menetlusedokumentide kättetoimetamise sättest välja ebaselge ja erinevaid arusaamu tekitanud lause, mille kohaselt loeti menetlusedokument või haldusakt kättetoimetatuks selle edastamisel elektronposti aadressile või infotehnoloogilise vahendi abil. Endiselt lähtutakse menetlusedokumentide kättetoimetamisel haldusmenetluse seadusest, mille kohaselt peab isik

elektrooniliselt kätte saadud dokumendi kättesaamise kinnitama.

Anneli Viks selgitas, et tegemist on sättega, mille alles jätmisel tekiks dubleerimine, kuna sama regulatsioon on juba haldusmenetluse seaduses olemas.

Ando Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 7 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustusid muudatusettepanekuga.

Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 7:

7. Jätta välja eelnõu § 40 lõike 3 esimene lause.

Väljajäetav tekst:

„Menetlusedokument või haldusakt loetakse kättetoimetatuks, kui see on edastatud välismaalase või tema esindaja elektronposti aadressil või haldusorgani infotehnoloogilise vahendi abil.“.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas kaheksandat muudatusettepanekut. Põgenikega tegelevatele organisatsioonidele tekitas küsitavusi lapse parimate huvidega arvestamine. Muudatusettepaneku eesmärk on kohendada teksti selliselt, et oleks selge, et alaealise kinnipidamisel tuleb igakordselt hinnata individuaalset olukorda ning arvestada alaealise heaolu ja turvalisusega.

Anneli Viks selgitas, et tegemist on laste kinnipidamise regulatsiooniga, mille kohta mitmed organisatsioonid on märkinud, et see peaks olema keelatud. Esineda võib olukordi, kus kinnipidamine on siiski vajalik, näiteks juhul, kui lapsevanem tuleb kinni pidada ning tal on kaasas väikelaps, kelle huvides on jääda vanemaga kokku. Selliste juhtumite tõttu on vajalik vastava võimaluse sätestamine seaduses, kuid iga üksikjuhtumi puhul tuleb hinnata lapse individuaalset olukorda ning arvestada tema heaolu ja turvalisusega.

Ando Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 8 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustusid muudatusettepanekuga.

Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 8:

8. Teha eelnõus järgmised muudatused:

8.1. Täiendada eelnõu § 69 lõiget 1 pärast sõna „kui“ sõnadega „individuaalse hindamise tulemusel“;

8.2. Täiendada § 69 lõike 1 punkti 2 pärast sõna „kohaselt“ sõnadega „alaealise heaolu ja turvalisuse kaalutlustel vajalik ja“;

8.3. Asendada § 69 lõike 2 sissejuhatavas lauseosas sõna „on“ sõnadega „võib olla“

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas üheksandat muudatusettepanekut. See puudutab rahvusvahelise kaitse andmise registrit. Ettepaneku eesmärk on täpsustada, et registris töödeldakse lisaks rahvusvahelise kaitse taotlejate andmetele ka rahvusvahelise kaitse alusel elamisloa taotlejate andmeid.

A. Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 9 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustusid muudatusettepanekuga. Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 9:

9. Täiendada eelnõu § 103 pärast sõnu „rahvusvahelise kaitse“ sõnadega „ja selle alusel elamisloa“.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas kümnendat muudatusettepanekut. See tuleneb andmekaitseõigusest, mille kohaselt peavad kõik registrites töödeldavad andmekategooriad olema sätestatud seaduse tasandil. Muudatusettepanekuga lisatakse rahvusvahelise kaitse andmise registri andmekategooriatesse ka soolise identiteedi, sooväljenduse ja seksuaalse sättumuse andmed ning sotsiaalmeediakontode andmed.

Anneli Viks selgitas, et tegemist on puudusega, millele juhiti tähelepanu eelnõu rakendusaktide kooskõlastamise käigus seoses rahvusvahelise kaitse andmise registri põhimäärusega. Andmekaitse Inspeksioon ning Justiits- ja Digiministeerium osutasid, et vastavaid andmeid ei ole lubatud töödelda põhimääruse alusel, kui need ei ole seaduse tasandil eraldi sätestatud. Seetõttu on vajalik lisada need andmekategooriad seadusesse eraldi punktidenä, mitte käsitleda neid muude üldiste kategooriate all.

Helir-Valdor Seeder küsis, kas soolise identiteedi, sooväljenduse ja seksuaalse sättumuse andmete kõrval on registris ette nähtud ka rahvuse andmete töötlemine.

Anneli Viks vastas jaatavalt.

Ando Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 10 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustusid muudatusettepanekuga. Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 10:

10. Täiendada eelnõu § 104 lõiget 1 uute punktidega 2 ja 3 (muutes järgnevate punktide numeratsioonini) järgmises sõnastuses:
 “2) soolise identiteedi, sooväljenduse ja seksuaalse sättumuse andmed;
 3) sotsiaalmeedia kontode andmed;”.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg,

Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas üheteistkümnendat muudatusettepanekut. Tegemist on tehnilise muudatusega, mis puudutab halduskohtumenetluse seadustikku. Kuna vahepeal on halduskohtumenetluse seadustikku muudetud ning kehtiva korra kohaselt vaatab halduskohus nii rahvusvahelise kaitse asja kui ka ajutise konkurentsijärelevameetme peale esitatud kaebuse läbi eelisjärjekorras, siis eelnõuga täpsustatakse, et rahvusvahelise kaitse asja vaatab kohus läbi välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses ette nähtud tähtajal.

A. Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 11 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustasid muudatusettepanekuga. Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 11:

11. Muuta eelnõu § 111 punkti 1 ja sõnastada see järgmiselt:
 „1) paragrahvi 126 lõiget 3 täiendatakse teise lausega järgmises sõnastuses:
 „Rahvusvahelise kaitse asja vaatab kohus läbi välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduses sätestatud tähtajal.“.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Ando Kiviberg tutvustas kaheteistkümnendat muudatusettepanekut, mis on normitehniline muudatus. Kuna kriminaalmenetluse seadustikus ei ole veel jõustunud peatükk 3⁴, mida eelnõuga soovitakse kehtetuks tunnistada ning politsei ja piirivalve seaduses ei ole veel jõustunud paragrahv 7⁶⁵, mida eelnõuga soovitakse muuta, tuleb vastavad muudatused ette näha avaldatud, kuid veel jõustumata muutmise seadustes. Ühtlasi jäetakse seadusest välja üldises korras jõustumise norm, kuna üldine jõustumine toimuks muidu hiljem kui seaduse kavandatud üldine jõustumise tähtaeg 12.06.2026.

A. Kiviberg küsis, kas muudatusettepanekut nr 12 muudatusettepanekute loetelu kavandis on vaja hääletada või on kõik sellega nõus. Komisjoni liikmed nõustasid muudatusettepanekuga. Muudatusettepanekute loetelu kavandi muudatusettepanek nr 12:

12. Teha eelnõus järgmised muudatused:

12.1. Jätta välja eelnõu § 114 punkt 2.

Väljajätav tekst:

„2) seadustiku 3⁴. peatükk tunnistatakse kehtetuks;“;

12.2. Täiendada eelnõu uue paragrahvi 117 (muutes järgnevate paragrahvide numeratsiooni) järgmises sõnastuses:

„§ 117. Politsei ja piirivalve seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse § 2 kehtetuks tunnistamine

Politsei ja piirivalve seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (RT I, 20.09.2022,1) § 2 tunnistatakse kehtetuks.“;

12.3. Jätta välja eelnõu § 116 punkt 2.

Väljajätav tekst:

„2) paragrahvi 7⁶⁵ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kaitsepolitseiamet ja Välisluureamet on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1240 artikli 13 lõikes 4 nimetatud asutused, kellel on juurdepääs Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemile.“;

12.4. Täiendada eelnõu uue paragrahviga 118 (muutes järgnevate paragrahvide numeratsiooni) järgmises sõnastuses:

„§ 118. Politsei ja piirivalve seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse muutmine

Politsei ja piirivalve seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (RT I, 11.03.2023, 4) § 1 punktis 1 muudetakse § 7⁶⁵ lõige 4 ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Kaitsepolitseiamet ja Välisluureamet on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1240 artikli 13 lõikes 4 nimetatud asutused, kellel on juurdepääs Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemile.“.

12.5. Jätta välja eelnõu § 131 lõige 2.

Väljajäetav tekst:

„(2) Käesoleva seaduse § 125 punkt 47 jõustub üldises korras.“;

12.6. Muuta eelnõu § 131 lõige 3 ja sõnastada see järgmiselt:

„(3) Käesoleva seaduse § 114 punkt 3 jõustub kuupäeval, mille Euroopa Komisjon määrab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1240 artikli 88 lõike 1 alusel vastu võetud otsuses Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteemi kasutusele võtmiseks.“.

Põhiseaduskomisjon

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

Karin Tuulik sõnas, et eelnõu on läbinud keeleteoimetuse ning tutvustas ja näitas ekraanil komisjoni liikmetele vastavaid muudatusi. Komisjoni liikmed nõustusid keeleliste parandustega.

Ando Kiviberg küsis seoses eelnevalt H.-V. Seederi tehtud ettepanekuga ajaraami kohta. Ta uuris, kas eelnõu menetlemiseks ja vastuvõtmiseks on tulenevalt Euroopa Liidu õigusest ajaline surve.

Karin Tuulik selgitas, et Euroopa Liidu varjupaigareform jõustub kõikides liikmesriikides 12. juunil ning sama kuupäev on ette nähtud ka eelnõu jõustumiseks. Riigisisese õiguse samaaegne jõustumine väldib olukorda, kus tekiks segadus selles, millised asutused milliseid ülesandeid täitma hakkavad. Kui eelnõu ei võeta vastu maikuus, siis ei jõua siseriiklikku õigust jõustada reformi jõustumise tähtajaks ning see tekitaks probleeme reformi rakendamisel.

Helir-Valdor Seeder tegi ettepaneku, et komisjon võiks vormistada lahenduse, mille kohaselt sätestatakse seaduses, et solidaarsusmehhanismis osalemise viisi otsustab Riigikogu. Sellisel juhul ei piirata otsekohalduva määrusega ette nähtud valikuid, vaid määratakse üksnes otsustuspädevus parlamendi tasandile. Eelnõu kohaselt teeb otsuse valitsus või minister ning see kooskõlastatakse Euroopa Liidu asjade komisjoniga, mis tema hinnangul ei tähenda siduvat otsust. Ta tõi võrdluse Euroopa Liidu Nõukoguga, kus Eesti esindaja peab lähtuma Euroopa Liidu asjade komisjoni seisukohast, kuid praktikas on olnud olukordi, kus sellest

kinni ei peeta. Otsustuspädevuse andmine Riigikogu täiskogule oleks selgem ja sisuliselt põhjendatud lahendus.

Pipi-Liis Siemann küsis, milles seisneb selle ettepaneku argument, arvestades, et valitsus esindab üldpoliitilistes küsimustes oma olemuselt Riigikogu enamuse ehk vähemalt koalitsiooni seisukohti.

Helir-Valdor Seeder selgitas, et tegemist on tema hinnangul sisuliselt olulise küsimusega, mis peaks olema otsustatud parlamendi tasandil. Kuigi valitsusel on tavaliselt Riigikogus enamus, ei tähenda see, et parlament ei peaks sellistes küsimustes rolli omama. Vastasel juhul muutuks parlamentaarne arutelu formaalsuseks. Otsus pagulaste vastuvõtmise või üksnes rahalise panustamise vahel ei ole tehniline ega igapäevaselt muudetav küsimus, vaid põhimõtteline valik, millel on pikaajaline mõju. Selline otsus võiks kehtida pikema aja vältel ning ei tekitaks märkimisväärset bürokraatlikku koormust. Ta lisas, et ka kiireloomulistes olukordades, näiteks rändekriisi korral, on parlamendil võimalik otsuseid suhteliselt kiiresti vastu võtta, mistõttu ei näe ta takistust otsustuspädevuse andmisel Riigikogule.

Jaak Valge sõnas, et tegemist on olulise küsimusega, mis väärrib eraldi tähelepanu ja parlamentaarset arutelu. Seadusandliku võimu rolli tuleks tugevdada täidesaatva võimu suhtes ning käsitleda seda tasakaalustatud koostööna. Viimastel aastatel on seadusandliku võimu tähendus vähenenud ning parlamentarismi sisuline roll muutunud, mistõttu selline samm aitaks kaasa võimuharude paremale tasakaalustamisele.

Kalle Laanet küsis, kas on teada, kuidas on see küsimus lahendatud naaberriikides ning uuris, kas otsustamine on viidud parlamentaarsesse hääletusse või on see jäetud muul viisil korraldatuks.

Anneli Viks märkis, et tal puudub teadmine, et naaberriikides oleks see küsimus viidud parlamentaarsesse täiskogu otsustamisele, kuid ta ei ole seda ka eraldi uurinud.

Ando Kiviberg sõnas, et küsimus puudutab parlamendi rolli ning ta nõustus, et nii kaalukad otsused võiksid olla tehtud parlamendi tasandil. Ta sõnas, et tegemist on ootamatult tekkinud ettepanekuga, mille põhjalikuks analüüsimiseks oleks vaja rohkem aega ning arvestada tuleb ka nüanssidega, mida hetkel ei pruugi olla võimalik täielikult hinnata. Antud juhul on ajasurve suur ning peamine eesmärk on menetlusega edasi liikuda. Riigikogul on edaspidi võimalik seadust vajadusel muuta, kui selgub, et pakutud lahendus on parem. Ta sõnas, et ei pea mõistlikuks võtta praegu riski, mis võiks eelnõu menetlust edasi lükata ning leidis, et põhimõttelisi otsuseid ei ole otstarbekas teha kiirkorras.

A. Kiviberg pani hääletusele Helir-Valdor Seederi ettepaneku sõnastada komisjonipoolne muudatusettepanek, mille kohaselt sätestatakse seaduses, et solidaarsusmehhanismis osalemise viisi otsustab Riigikogu (ettepaneku poolt 3: Ants Frosch, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; vastu 6: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein; erapooletuid 0; ei hääletanud 0). Ettepanek ei leidnud toetust.

A. Kiviberg tegi ettepaneku teha menetlusotsused.

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 13.05.2026 (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

2.2. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (poolt 6: Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein; vastu 3: Ants Frosch, Helir-Valdor Seeder, Jaak Valge; erapooletuid 0).

2.3. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 18.05.2026 (konsensus: Ants Frosch, Ando Kiviberg, Katrin Kuusemäe, Kalle Laanet, Helir-Valdor Seeder, Andrus Seeme, Pipi-Liis Siemann, Tanel Tein, Jaak Valge).

3. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Ando Kiviberg
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Markus Veia
protokollija